

>>>

### **[Jan Milič Lochman a theologie]**

Lochman líčí situaci lidskou jako situaci v hříchu, který poznamenává všechn život i myšlení. Kupodivu však zapomíná, že poznamenána musí zůstat i theologie, která by v jeho pojetí měla střežit čistotu zvěsti. Tady je klíč ke kritice Lochmanova pojetí.

24. 1. 60

### 600124

<<<

>>>

### **[Theologie a „přirozený“ svět]**

Theologické studium „přirozeného“ světa – ať už se počítá třeba jen myšlení, vždy i to patří k „přirozenému“ světu! Jaký má theologie *přístup* k tomuto světu? Jaké má metody? Může jí být tento svět vůbec předmětem? Stála by pak *vedle*, a tím současně proti filosofii a vědě.

24. 1. 60

### 600124

<<<

>>>

### **[Vztah víry k vědě a filosofii (1)]**

Otázka vztahu křesťanovy víry k moderní vědě a filosofii je sice stará, ale stále palčivá, protože nevyřešená. Také u nás není tato otázka uspokojivě řešena, i když jí byly věnovány leckteré studie.

24. 1. 60

### 600124

<<<

>>>

### **[Vztah víry k vědě a filosofii (2)]**

Není to otázka jen theologická; to je chybou, že se jí tak dosud rozumělo. V tom je význam článku Ladislava Pokorného.<sup>1</sup> Můžeme to říci takto: otázka může být položena též filosoficky, tj. z pozic „křesťanského“ filosofa (vědce).

24. 1. 60

---

<sup>1</sup> L. Pokorný, *Rozum a víra v dějinách křesťanství*, in: *Theologická příloha Křesťanské revue*, 1959, č. 5 (příloha k č. 10), str. 129–132. – Pozn. red.

### 600124

<<<

>>>

### **[Smysl a jeho poznání]**

Člověk ví o smyslu, hledá smysl, je na něm zainteresován, účastní se na něm, dotváří jej nebo narušuje. I tam, kde vidí jen nesmysl (resp. nedostatek, absenci smyslu), se nutně musí opírat o pozitivní zkušenost, tj. o vidění nebo zažití smyslu. Před námi tu však stojí rozhodující otázka: je tzv. „zakoušení“ smyslu jen produkt naší imaginace, je to iluze – anebo poznání? V jakém smyslu se může smysl stát předmětem poznání? A tato otázka velmi úzce (i když to snad na první pohled nemusí být zřejmé) souvisí...<sup>2</sup>

### 6001xx

<<<

>>>

### **[„Přirozené“ myšlení a řecká filosofie]**

Nelze mluvit o „přirozeném“ myšlení, neboť řecká filosofie je čímsi zvláštním, nikoli obecně přirozeným myšlením. Jinde na světě nikde nedospělo myšlení k těm formám, jaké rozvinula filosofie řecká.

25. 1. 60

### 600125

<<<

>>>

### **[Smysl umění a uměleckého díla]**

3. III. 60

Nic v tomto světě nemá účel a cíl samo v sobě, vše míří dál, ukazuje za sebe, resp. před sebe. Vše je cestou, která vede dál. Vymkne-li se něco tomuto všeobecnému „poslání“, hyne: rekurence, setrvačnost zachvátí jeho zdroje. Tak tomu je i s uměním. Umění pro umění: jako skřivan zpívá, jako růže kvete. Ale je stylizací, jestliže se domníváme, že ten skřivan zpívá či růže kvete bezcílně, jen pro krásu. Proto to není připodobnění přírodní skutečnosti nebo odvržení nepřirozených návyků (společenských atd.), ale program („umění pro umění“), a to falešný program.

Člověk je biologicky i psychicky velmi složitý organismus. Umění je, musí být zacíleno právě na člověka. Umělecké tvoření vyúsťuje v dílo, které není esencí umění, nýbrž příležitostí

---

<sup>2</sup> Zde text končí. – Pozn. red.

pro další lidi prožít, zažít, svou minulostí (minulou skutečností) učinit něco podobného, co mohutným, novátorským, v nejvyšší míře tvůrčím způsobem prožil a uskutečňoval umělec-tvůrce. Umělecké dílo při své reprodukci v dalším člověku má vyvolat z bohatého vnitřního rejstříku některé momenty a jiné ponechat v mlčení. Kombinace či lépe souhrn těchto vybraných momentů má otevřít člověku perspektivy, které by jinak zůstaly možná zasuty. Člověk tak znásobuje a prohlubuje svou minulost, což mu otevírá nové možnosti do budoucnosti.

### 600303

<<<

>>>

### **[Křesťanská víra a moderní věda]<sup>3</sup>**

24. IX. 60

Theolog nemůže dávat direktivy pro vědeckou práci. Vždyť jak by se vědec mohl nadít platných praktických rad od někoho, kdo zná konkrétní podmínky, v nichž vědec pracuje, resp. na něž se rada vztahuje, na něž míří, daleko méně než on sám? Otázku významu a důsledku křesťanské zvěsti pro moderní vědu může řešit jenom vědec sám. Ovšemže nikoli nekontrolovaně; ale nikdo z kontrolujících to nemůže učinit za něho. Proto je třeba pamatovat, že naše sbory nejsou povolány, resp. že není jejich úkolem přidávat vědcům něco k jejich vědecké práci, nýbrž naopak že mají chtít od vědeckých pracovníků něco navíc pro sebe, že od nich mají něco očekávat. Jestliže přivedeme a přitáhneme vědeckého pracovníka do sboru a do živého obecnství, nesmíme mu dávat úkoly, které nesouvisí s jeho životním povoláním. Naopak musíme dělat všechno, abychom ho uchránili nebo vyvedli z případné dvoukolejnosti životní (jednak věda – jednak víra). Věřící věda a vědecká víra – to je a musí být jedno. Víra a věda v sebe přecházejí, navazují na sebe, jedna bez druhé nesmějí být, nemají-li obě zakrtnět.

### 600924

<<<

>>>

### **[Myšlenka a její omezení (1)]**

27. IX. 60

I nejsprávnější a nejplodnější myšlenka má své omezení a toto její omezení je třeba znát. Reálný průběh dějství je cosi podstatně jiného než vnitřní koherence myšlenky, která se ono dějství pokouší postihnout.

### 600927

---

<sup>3</sup> Počínaje tímto záznamem až po záznam z 9. 10. 1960 jsou jednotlivé záznamy provedeny na jednotně paginovaných listech (str. 1–5), přičemž všechny nejsou řazeny přesně chronologicky. – Pozn. red.

<<<

>>>

### **[Myšlenka a její omezení (2)]**

8. X. 60

Omezení jinak správné myšlenky spočívá v tom, že není objektivně zaručena absolutní setrvalost, ale že existuje subjektivní aktivita (a reaktivita).

### 601008

<<<

>>>

### **[Věda a křesťanská zvěst]**

1. X. 60

Věda jde vpředu – svět jde víc a víc cestou vědy; proto nelze zůstat stát nebo jít jinam. Křesťan, který se separuje od světa, nepochopil podstatu křesťanského poselství. Dobrá zvěst neznamena už zvěst o vyvedení ze země egyptské, ale je dobrou zvěstí i pro tuto zem egyptskou. Ježíš Kristus přišel za člověkem, za lidmi, za *všemi* lidmi, přišel do jejich situace a jeho zvěst platí pro tuto jejich situaci, pro každou situaci, tato zvěst otevírá každou konkrétní situaci a ukazuje cestu dál. Cesty nejsou zrušeny, ale dostávají správný směr, v tom smyslu jsou narovnávány. I věda je takovou cestou, i věda dostává správný směr.

### 601001

<<<

>>>

### **[Logické souvislosti a setrvačnost]**

5. X. 60

Logická souvislost – metoda na postižení (průřezu?), resp. trvalosti, setrvačnosti. Z toho hlediska pak se rozpadá kauzální souvislost na dvojí kontext: kontext téže setrvačnosti v postupujících časových úsecích (krátkých) a kontext různě centrovaných procesů, který postihujeme jako vztah akce – reakce. Pro první druh kontextu platí racionalita logických souvislostí, pro druhý nikoli. Přitom logická racionalita nemůže být považována prostě za odraz setrvačnosti, nýbrž spíše za interpolaci či interkombinaci, neboť logická struktura může nabývat tvarů, jejichž komplikace přesahuje daleko původní komplikaci situace setrvačného (setrvalého) stavu.

### 601005

<<<

>>>

**[Úvod k blíže neurčenému výkladu]**

9. X. 60

Otázka, jíž se dnes chceme zabývat, je jednou z hlavních praktických otázek dneška. Skutečnost, že tomu tak je už více než dva a půl tisíce let, není oslabením její naléhavosti. Spíše naopak. – Je ovšem pravda, že byla už nesčíslněkrát řešena. Je to věčná otázka, otázka celých dlouhých věků. Co k ní můžeme přidat? Co můžeme ještě přičinit k tomu, co už tolikrát vyslovila ústa mnohem výmluvnější a co už tolikrát napsala pera mnohem hbitější?

### 601009

<<<